ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 13ης Ιουνίου 2006 *

Στην υπόθεση C-336/05,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, την οποία υπέβαλε το tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan (Γαλλία) με απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 15 Σεπτεμβρίου 2005, στο πλαίσιο της δίκης

Ameur Echouikh

κατά

Secrétaire d'État aux Anciens Combattants,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. Makarczyk, πρόεδρο τμήματος, R. Schintgen (εισηγητή) και L. Bay Larsen, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

γενικός εισαγγελέας: M. Poiares Maduro
γραμματέας: R. Grass

το Δικαστήριο, προτιθέμενο να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη σύμφωνα με το άρθρο 104, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα,

εκδίδει την ακόλουθη

Διάταξη

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 40 έως 42 της Συμφωνίας Συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και του Βασιλείου του Μαρόκου, η οποία υπογράφηκε στο Rabat στις 27 Απριλίου 1976 και εγκρίθηκε εξ ονόματος της Κοινότητας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2211/78 του Συμβουλίου, της 26ης Σεπτεμβρίου 1978 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/010, σ. 130, στο εξής: Συμφωνία Συνεργασίας), των άρθρων 64 και 65 της Ευρωμεσογειακής Συμφωνίας Συνδέσεως μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών μελών τους, αφενός, και του Βασιλείου του Μαρόκου, αφετέρου, η οποία υπογράφηκε στις Βρυξέλλες στις 26 Φεβρουαρίου 1996 και εγκρίθηκε εξ ονόματος των Κοινοτήτων με την απόφαση 2000/204/ΕΚ, ΕΚΑΧ του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 24ης Ιανουαρίου 2000 (ΕΕ L 70, σ. 1, στο εξής: Συμφωνία Συνδέσεως), καθώς και των άρθρων 12 ΕΚ και 14 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ).

2 Η αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του A. Echouikh και του secrétaire d'État aux Anciens Combattants [Υφυπουργού παλαιμάχων] λόγω της αρνήσεως του δευτέρου να χορηγήσει στον πρώτο στρατιωτική σύνταξη αναπηρίας.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική κανονιστική ρύθμιση

3 Τα άρθρα 40 έως 42 της Συμφωνίας Συνεργασίας εντάσσονται στον τίτλο III αυτής, ο οποίος αφορά τη συνεργασία στον τομέα του εργατικού δυναμικού.

4 Κατά το άρθρο 40, πρώτο εδάφιο, της Συμφωνίας Συνεργασίας:

«Κάθε κράτος μέλος παρέχει στους εργαζομένους μαροκινής υπηκοότητας, οι οποίοι απασχολούνται στην επικράτειά του, καθεστώς που χαρακτηρίζεται από την απουσία κάθε διακρίσεως βασιζόμενης στην ιθαγένεια σε σχέση με τους ιδίους του υπηκόους, όσον αφορά τους όρους εργασίας και αμοιβής.»

5 Το άρθρο 41, παράγραφος 1, της ίδιας συμφωνίας ορίζει:

«Υπό την επιφύλαξη των ακολούθων παραγράφων, οι εργαζόμενοι μαροκινής υπηκοότητας και τα μέλη της οικογενείας τους που διαμένουν με αυτούς απολαύουν στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως καθεστώτος που χαρακτηρί-

ζεται από την απουσία κάθε διακρίσεως βασιζόμενης στην ιθαγένεια, σε σχέση με τους υπηκόους των κρατών μελών στα οποία απασχολούνται.»

6 Το άρθρο 42, παράγραφος 1, της Συμφωνίας Συνεργασίας είναι διατυπωμένο ως εξής:

«Προ του τέλους του πρώτου έτους μετά την έναρξη ισχύος της συμφωνίας αυτής το Συμβούλιο Συνεργασίας θεσπίζει τις διατάξεις που επιτρέπουν την εξασφάλιση της εφαρμογής των αρχών οι οποίες καθορίζονται στο άρθρο 41.»

7 Τα άρθρα 64 και 65 της Συμφωνίας Συνδέσεως απαντούν στον τίτλο VI αυτής, ο οποίος αφορά ιδίως την κοινωνική συνεργασία, κεφάλαιο I, τιτλοφορούμενο «Διατάξεις για τους εργαζομένους».

8 Το άρθρο 64, παράγραφος 1, της Συμφωνίας Συνδέσεως προβλέπει:

«Κάθε κράτος μέλος παρέχει στους εργαζομένους μαροκινής υπηκοότητας, οι οποίοι απασχολούνται στην επικράτειά του, καθεστώς που χαρακτηρίζεται από την απουσία κάθε διακρίσεως βασιζόμενης στην ιθαγένεια σε σχέση με τους ιδίους του υπηκόους, όσον αφορά τους όρους εργασίας και αμοιβής.»

9 Κατά το άρθρο 65, παράγραφος 1, της ίδιας συμφωνίας:

«Υπό την επιφύλαξη των διατάξεων των ακολούθων παραγράφων, οι εργαζόμενοι μαροκινής υπηκοότητας και τα μέλη της οικογενείας τους που διαμένουν με αυτούς

απολαύουν στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως καθεστώτος που χαρακτηρίζεται από την απουσία κάθε διακρίσεως βασιζόμενης στην ιθαγένεια, σε σχέση με τους υπηκόους των κρατών μελών στα οποία απασχολούνται.

Η έννοια της κοινωνικής ασφαλίσεως καλύπτει τους κλάδους της κοινωνικής ασφαλίσεως που αφορούν τις παροχές ασθενείας, μητρότητας, αναπηρίας, γήρατος, επιζώντων, εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικής ασθένειας, τα επιδόματα θανάτου, ανεργίας και τις οικογενειακές παροχές.

[...]»

10 Το άρθρο 67, παράγραφος 1, της Συμφωνίας Συνδέσεως ορίζει:

«Προ του τέλους του πρώτου έτους μετά την έναρξη ισχύος της συμφωνίας αυτής το Συμβούλιο Συνεργασίας θεσπίζει τις διατάξεις που επιτρέπουν την εξασφάλιση της εφαρμογής των αρχών οι οποίες καθορίζονται στο άρθρο 65.»

11 Σύμφωνα με το άρθρο 96, παράγραφος 1, αυτής, η Συμφωνία Συνδέσεως αρχίζει να ισχύει από 1ης Μαρτίου 2000.

12 Το προπαρατεθέν άρθρο 96 προβλέπει στην παράγραφος 2 αυτού ότι, από την έναρξη ισχύος της, η Συμφωνία Συνδέσεως αντικαθιστά τη Συμφωνία Συνεργασίας.

Η ΕΣΔΑ

13 Το άρθρο 14 της ΕΣΔΑ έχει ως εξής:

«Η χρήση των αναγνωριζομένων στην παρούσα σύμβαση δικαιωμάτων και ελευθεριών δέον να εξασφαλισθεί ασχέτως διακρίσεως φύλου, φυλής, χρώματος, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής προελεύσεως, συμμετοχής σε εθνική μειονότητα, περιουσίας, γεννήσεως ή άλλης καταστάσεως.»

14 Κατά το άρθρο 1 του πρόσθετου πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (στο εξής: πρόσθετο πρωτόκολλο):

«Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται ειρηνικής απολαύσεως των αγαθών του. [...]»

Η εθνική κανονιστική ρύθμιση

15 Το άρθρο L. 252-2 του κώδικα στρατιωτικών συντάξεων αναπηρίας και θυμάτων πολέμου (στο εξής: κώδικας), το οποίο εντάσσεται στον τίτλο VII αυτού, τιτλοφορούμενο «Υπαγωγή ορισμένων αλλοδαπών [...] στις ευεργετικές διατάξεις του παρόντα κώδικα», ορίζει:

«Τα πρόσωπα ξένης ιθαγενείας και οι απάτριδες, οι οποίοι δεν υπάγονται αυτοδικαίως στις ανωτέρω ευεργετικές διατάξεις του παρόντα κώδικα, μπορούν

να ζητήσουν την υπαγωγή τους σε αυτές, οσάκις, πριν από την επέλευση του ζημιογόνου γεγονότος το οποίο επικαλούνται ως γενεσιουργό του δικαιώματος λήψεως συντάξεως, υπηρέτησαν στον γαλλικό στρατό είτε στα πλαίσια υποχρεωτικής θητείας είτε ως εθελοντές:

1° αν υπήρξαν θύματα γεγονότων επελθόντων, υπό τις προβλεπόμενες στον τίτλο III του βιβλίου II του πρώτου μέρους του κώδικα, είτε στη Γαλλία είτε κατά την αναγκαστική μετακίνησή τους εκτός Γαλλίας·

2° αν έχουν καταστεί ανάπηροι λόγω της αναγκαστικής ενσωματώσεώς τους στις ένοπλες δυνάμεις του Άξονα.

Οι Γάλλοι διάδοχοί τους μπορούν να αξιώσουν το ίδιο πλεονέκτημα.

Οι ανωτέρω χάνουν το ανωτέρω πλεονέκτημα αν παύσουν να διαμένουν επί γαλλικού εδάφους ή στα προβλεπόμενα στο άρθρο L. 137 του κώδικα υπερπόντια εδάφη ή αν αποκτήσουν, κατόπιν αιτήσεώς τους, άλλη ιθαγένεια πλην της αρχικής ιθαγενείας τους ή της γαλλικής.»

16 Κατά το άρθρο L. 21 του κώδικα:

«Οι αιτήσεις συνταξιοδοτήσεως υποβάλλονται παραδεκτώς άνευ χρονικών περιορισμών.»

17 Το άρθρο 71 του νόμου 59-1454, της 26ης Δεκεμβρίου 1959, περί του προϋπολογισμού του έτους 1960 (JORF της 27ης Δεκεμβρίου 1959, σ. 12363, στο εξής: νόμος της 26ης Δεκεμβρίου 1959), έχει ως εξής:

«I — Από 1ης Ιανουαρίου 1961, οι συντάξεις, ισόβιες πρόσοδοι ή παροχές που βαρύνουν τον προϋπολογισμό του κράτους ή των δημόσιων οργανισμών, δικαιούχοι των οποίων είναι οι υπήκοοι χωρών ή εδαφών που ανήκαν στην Γαλλική Ένωση ή στη Γαλλική Κοινότητα ή που τελούσαν υπό καθεστώς προτεκτοράτου ή κηδεμονίας της Γαλλίας, αντικαθίστανται, κατά τη συνήθη διάρκεια της ασκήσεως των συναφών δικαιωμάτων από τους δικαιούχους τους, από ετήσιες αποζημιώσεις σε γαλλικά φράγκα, υπολογιζόμενες βάσει των τιμών που ίσχυαν για τις ανωτέρω συντάξεις ή παροχές κατά την ημερομηνία μετατροπής τους.

II — Με διατάγματα καθορίζονται για κάθε περίπτωση οι προϋποθέσεις και οι προθεσμίες εντός των οποίων οι δικαιούχοι της προβλεπόμενης στην παράγραφο 1 αποζημιώσεως δύνανται να επιλέξουν, σε αντικατάσταση της ανωτέρω αποζημιώσεως, ενιαία και κατ' αποκοπή συνολική αποζημίωση ίση με το πενταπλάσιο της ετήσιας αποζημιώσεως.

[...]»

18 Με απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 2001, το Conseil d'État (Γαλλία) έκρινε ότι:

«Εκτιμώντας ότι, δυνάμει του άρθρου L. 1 του κώδικα πολιτικών και στρατιωτικών συντάξεων [...], οι συντάξεις είναι χρηματικές, προσωπικές και ισόβιες παροχές χορηγούμενες για τις υπηρεσίες που παρέσχον οι απαριθμούμενοι στο εν λόγω άρθρο δημόσιοι λειτουργοί, μέχρι την κανονική παύση καθηκόντων τους· ότι, ως εκ τούτου, το cour [administrative d'appel de Paris] δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι οι εν λόγω συντάξεις συνιστούν δικαιώματα που πρέπει να εκληφθούν ως αγαθά κατά την έννοια του άρθρου 1 [...] του [...] πρόσθετου πρωτοκόλλου [...]·

Εκτιμώντας ότι τυχόν διάκριση μεταξύ προσώπων τελούντων σε ανάλογη κατάσταση εισάγει δυσμενή διάκριση κατά την έννοια των οριζομένων [...] με τη διάταξη του άρθρου 14 της [ΕΣΔΑ], εφόσον η διάκριση αυτή δεν συνοδεύεται από αντικειμενικές και εύλογες αιτιολογήσεις [...]·

Εκτιμώντας ότι, όπως προκύπτει από τη διατύπωση του άρθρου 71 [...] του νόμου της 26ης Δεκεμβρίου 1959, οι υπήκοοι των χωρών που μνημονεύονται στην ανωτέρω διάταξη λαμβάνουν του λοιπού, αντί της συντάξεώς τους, κατ' εφαρμογή των οικείων διατάξεων, μη δυνάμενη να αναπροσαρμοστεί αποζημίωση υπό τις προβλεπόμενες στον κώδικα περί πολιτικών και στρατιωτικών συντάξεων προϋποθέσεις· ότι, ως εκ τούτου, και ανεξάρτητα από την αρχική πρόθεση του νομοθέτη, όπως αυτή αποτυπώνεται στις προπαρασκευαστικές εργασίες των οικείων διατάξεων, το cour δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο εκτιμώντας ότι το εν λόγω άρθρο εισήγαγε διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των συνταξιούχων με γνώμονα απλώς και μόνον την ιθαγένειά τους·

Εκτιμώντας ότι οι συντάξεις γήρατος αποτελούν για τους δημόσιους υπαλλήλους εκ των υστέρων αμοιβή με προορισμό την υπέρ αυτών εξασφάλιση υλικών συνθηκών διαβιώσεως σε συσχετισμό με την αξιοπρέπεια των ασκηθέντων καθηκόντων τους· ότι η υφιστάμενη διαφορά καταστάσεως μεταξύ πρώην δημόσιων υπαλλήλων της Γαλλίας, ανάλογα με το αν έχουν τη γαλλική ιθαγένεια ή είναι υπήκοοι κρατών που κατέστησαν ανεξάρτητα, δεν δικαιολογεί, από απόψεως του στόχου των συντάξεων γήρατος, διαφορετική μεταχείριση· ότι, ναι μεν προκύπτει από τις προπαρασκευαστικές εργασίες των διατάξεων [...] του άρθρου 71 του νόμου της 26ης Δεκεμβρίου 1959 ότι είχαν, μεταξύ άλλων, ως στόχο τη συναγωγή των συνεπειών της ανεξαρτησίας των μνημονευομένων στο οικείο άρθρο χωρών και της διακριτής του λοιπού εξελίξεως των οικονομιών τους έναντι εκείνης της Γαλλίας, η οποία δεν δικαιολογούσε την αναπροσαρμογή των συντάξεων με γνώμονα την εξέλιξη των αποδοχών των Γάλλων δημόσιων υπαλλήλων, πάντως, η διαφορετική μεταχείριση που εισάγουν, λόγω αποκλειστικά και μόνον της ιθαγενείας τους, μεταξύ των δικαιούχων συντάξεων δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εδράζεται σε κριτήριο συνδεόμενο με τον ανωτέρω στόχο· ότι, δεδομένου ότι οι οικείες διατάξεις δεν συμβιβάζονται, ως εκ του λόγου αυτού, με τα οριζόμενα [...] στο άρθρο 14 της [ΕΣΔΑ], το cour δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο εκτιμώντας ότι δεν μπορούσαν να δικαιολογήσουν την άρνηση του Υπουργού Άμυνας να δεχθεί την υποβληθείσα από τον Χ αίτηση [...]».

19 Η εθνική κανονιστική ρύθμιση τροποποιήθηκε κατά τη διάρκεια του Δεκεμβρίου του έτους 2002, αλλ' ο αλλοδαπός ο οποίος τελεί σε κατάσταση όπως αυτή του A. Echouikh δεν εμπίπτει στις ανωτέρω τροποποιήσεις.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

20 Όπως προκύπτει από τη δικογραφία της κύριας δίκης, ο A. Echouikh, Μαροκινός υπήκοος γεννηθείς το 1930 και διαμένων στη Γαλλία, υπηρέτησε στο γαλλικό στρατό από τις 19 Αυγούστου 1949 έως τις 16 Αυγούστου 1964.

21 Στις 28 Ιανουαρίου 2002, ζήτησε, κατ' εφαρμογή του άρθρου L. 252-2 του κώδικα, να του χορηγηθεί στρατιωτική σύνταξη αναπηρίας λόγω κλονισμού της υγείας του μετά από ασθένεια διαγνωσθείσα στις 26 Φεβρουαρίου 1953 στη Σαϊγκόν όπου βρισκόταν για τις ανάγκες των υπηρεσιών που παρείχε στον γαλλικό στρατό.

22 Μολονότι επί της ανωτέρω αιτήσεως εκδόθηκε προσωρινή γνωμάτευση με την οποία προτάθηκε δικαίωμα συντάξεως υπολογιζόμενη βάσει ποσοστού αναπηρίας ύψους 10 % λόγω ασθενείας η οποία επήλθε εν υπηρεσία, ο Υπουργός Άμυνας την απέρριψε, με απόφαση της 24 Μαΐου 2004, με το αιτιολογικό ότι ενέπιπτε στο άρθρο 71 του νόμου της 26ης Δεκεμβρίου 1959, σύμφωνα με το οποίο η Γαλλική Δημοκρατία έπαυσε από 1ης Ιανουαρίου 1961 να αναγνωρίζει νέα δικαιώματα, δυνάμει του κώδικα, στους υπηκόους των τρίτων κρατών που μνημονεύονται στη σχετική διάταξη, μεταξύ των οποίων κρατών καταλέγεται και το Βασίλειο του Μαρόκου.

23 Ο A. Echouikh άσκησε στις 6 Ιουλίου 2004 προσφυγή κατά της ανωτέρω αποφάσεως ενώπιον του tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan.

24 Προς στήριξη της προσφυγής του, ο A. Echouikh ισχυρίζεται ότι δεν αμφισβητείται ότι διαμένει στο γαλλικό έδαφος και ότι το ζημιογόνο γεγονός που επικαλείται προς θεμελίωση της αιτήσεώς του για τη χορήγηση συντάξεως είναι απόρροια της παροχής των υπηρεσιών του στο γαλλικό στρατό. Συνεπώς, δοθέντος ότι πληροί όλες τις επιβαλλόμενες με την εθνική κανονιστική ρύθμιση προϋποθέσεις, πλην εκείνης που αφορά την κατοχή της γαλλικής ιθαγενείας, προκειμένου να τύχει της αιτηθείσας παροχής, η περί απορρίψεως απόφαση παραβιάζει την αρχή της απαγορεύσεως οποιασδήποτε διακρίσεως λόγω ιθαγενείας, η οποία εξαγγέλλεται ειδικότερα στη Συμφωνία Συνδέσεως και στην ΕΣΔΑ, στον βαθμό που η άρνηση να του χορηγηθεί σύνταξη θεμελιώνεται αποκλειστικά στο γεγονός ότι ο αιτών είναι μαροκινής ιθαγενείας.

25 Μολονότι αναγνωρίζει ότι ουδέν εμπόδιο θα υφίστατο για τη χορήγηση της αιτηθείσας από τον A. Echouikh συντάξεως αν ήταν κάτοχος της γαλλικής ιθαγενείας, ο commissaire du gouvernement [κυβερνητικός επίτροπος] στο αιτούν δικαστήριο υποστηρίζει, αντιθέτως, ότι ο A. Echouikh, αφ' ης στιγμής έπαυσε να ανήκει στο γαλλικό στρατό, δεν δύναται να επικαλεστεί λυσιτελώς τη Συμφωνία Συνδέσεως στο μέτρο που το άρθρο 64 αυτής καλύπτει μόνον τους εργαζομένους μαροκινής ιθαγενείας «οι οποίοι απασχολούνται» στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής, ενώ ο συγκεκριμένος όρος σημαίνει ότι ο ενδιαφερόμενος οφείλει να ασκεί μισθωτή επαγγελματική δραστηριότητα. Επιπλέον, το άρθρο 65 της ίδιας συμφωνίας τυγχάνει, ασφαλώς, εφαρμογής στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως, πλην όμως η παρούσα υπόθεση αφορά αποκλειστικά την εφαρμογή της εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως σε θέματα στρατιωτικών συντάξεων αναπηρίας και δικαιωμάτων των υπηκόων των κρατών που υπάγονταν παλαιότερα στη γαλλική κυριαρχία.

26 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan ανέστειλε τη δίκη και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν τα άρθρα 64 και 65 της Συμφωνίας [Συνδέσεως] άμεσο αποτέλεσμα;

2) Αν, για οποιοδήποτε λόγο, η εν λόγω συμφωνία δεν ήταν δυνατό να εφαρμοστεί στην προκειμένη περίπτωση, θα έπρεπε να θεωρηθεί ότι οι διατάξεις των άρθρων 40 έως 42 της Συμφωνίας Συνεργασίας [...], την οποία σκοπούσε να αντικαταστήσει η ανωτέρω συμφωνία, έχουν και αυτές άμεσο αποτέλεσμα;

3) Υπάγεται Μαροκινός υπήκοος, ο οποίος έχει υπηρετήσει στις ένοπλες δυνάμεις κράτους μέλους, έστω και εκτός των συνόρων του κράτους αυτού, στην κατηγορία των "εργαζομένων", όπως αυτή νοείται στο πλαίσιο των άρθρων 64 και 65 της Συμφωνίας [Συνδέσεως] και των άρθρων 40 έως 42 της Συμφωνίας Συνεργασίας;

4) Ανεξάρτητα από το αν έχουν ή όχι άμεσο αποτέλεσμα οι προαναφερθείσες διατάξεις των εν λόγω συμφωνιών που υπογράφηκαν το 1976 και το 1996 με το Βασίλειο του Μαρόκου, μπορεί ένας Μαροκινός υπήκοος, εφόσον υπάγεται στην κατηγορία των "εργαζομένων" την οποία αφορούν οι εν λόγω διατάξεις που αποτελούν μέρος της κοινοτικής έννομης τάξεως, να επικαλεστεί την απευθείας εφαρμογή της γενικής αρχής περί απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, την οποία εγγυώνται τα άρθρα 12 ΕΚ και 14 της [ΕΣΔΑ];

5) Εμπίπτει στην κατηγορία των αμοιβών για εργασία, στην οποία αναφέρεται το άρθρο 64 της Συμφωνίας [Συνεργασίας], η στρατιωτική σύνταξη αναπηρίας την οποία αξιώνει Μαροκινός υπήκοος που έχει υπηρετήσει στις ένοπλες δυνάμεις κράτους μέλους, επικαλούμενος τις βλάβες εξ ατυχήματος ή ασθενείας που υπέστη κατά τη διάρκεια της εν λόγω στρατιωτικής υπηρεσίας;

6) Απαγορεύουν τα άρθρα 64 και 65 της Συμφωνίας Συνδέσεως και, προτού τεθεί σε ισχύ η εν λόγω συμφωνία, τα άρθρα 40 έως 42 της Συμφωνίας Συνεργασίας

ή, επικουρικώς, τα άρθρα 12 [...] ΕΚ και 14 της [ΕΣΔΑ] σε κράτος μέλος να στηρίζεται σε περιοριστικές διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας του, οι οποίες έχουν σχέση με την ιθαγένεια Μαροκινού υπηκόου, προκειμένου:

— να του αρνηθεί τη χορήγηση στρατιωτικής συντάξεως αναπηρίας, την οποία θα είχε χορηγήσει, χωρίς τον περιορισμό αυτόν, σε υπηκόους του μονίμως διαμένοντες, όπως ο εν λόγω Μαροκινός υπήκοος, στο έδαφός του, τελούντες στην αυτή κατάσταση οι οποίοι έχουν υπηρετήσει, υπό τις αυτές συνθήκες, στις ένοπλες δυνάμεις του;

— να εφαρμόσει στην περίπτωση του Μαροκινού υπηκόου όρους διαφορετικούς από αυτούς που ισχύουν για τους δικούς του υπηκόους, όσον αφορά τη χορήγηση, τον τρόπο υπολογισμού και τη διάρκεια των στρατιωτικών συντάξεων που αποσκοπούν στη χορήγηση αποζημιώσεως για τις βλάβες εξ ατυχημάτων ή ασθενειών που επήλθαν λόγω της υπηρεσίας του στις ένοπλες δυνάμεις του οικείου κράτους;

7) Μπορεί το γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος δεν εργάζεται κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεώς του για χορήγηση συντάξεως, αφενός, και, αφετέρου, το γεγονός ότι το ατύχημα ή η ασθένεια στην οποία θεμελιώνεται η εν λόγω αίτηση επήλθε σε παλαιότερη περίοδο ενεργού υπηρεσίας, και συγκεκριμένα από τις 19 Αυγούστου 1949 μέχρι τις 16 Αυγούστου 1964, εκτός των εδαφικών ορίων του κράτους μέλους στις ένοπλες δυνάμεις του οποίου υπηρετούσε, εν προκειμένω στη Σαϊγκόν, να προσδώσει διαφορετικό περιεχόμενο στις απαντήσεις επί των ανωτέρω ερωτημάτων;»

Επί του παραδεκτού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

27 Με τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσε στο Δικαστήριο, η Γαλλική Κυβέρνηση εκτιμά ότι δεν συντρέχει λόγος αποφάνσεώς του επί των υποβληθέντων ερωτημάτων.

28 Συγκεκριμένα, κατόπιν αποφάσεως της 10ης Αυγούστου 2005, με την οποία το Conseil d'État έκρινε ότι οι διατάξεις του άρθρου 71 του νόμου της 26ης Δεκεμβρίου 1959 δεν αποτελούν εμπόδιο για την εξέταση αιτήσεως χορηγήσεως συντάξεως, έστω και αν αυτή υποβλήθηκε μετά την 1ην Ιανουαρίου 1961, υπό το φως των δικαιωμάτων του ενδιαφερομένου, κατά την ημερομηνία της αιτήσεώς του, βάσει της νομοθεσίας περί συντάξεων, οι αρμόδιες εθνικές αρχές αποφάσισαν, στις 12 Δεκεμβρίου 2005, να δεχθούν την αίτηση του A. Echouikh. Κατόπιν αυτού, ο ενδιαφερόμενος ικανοποιήθηκε πλήρως, με αποτέλεσμα η εκκρεμής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου υπόθεση να έχει καταστεί άνευ αντικειμένου.

29 Σε απάντηση εγγράφου του Γραμματέα του Δικαστηρίου με το οποίο ζητήθηκε από το tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan να απαντήσει αν, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, εξακολουθούσε να εμμένει στην αίτησή του περί εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, ο πρόεδρος του εν λόγω δικαστηρίου επισήμανε ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέσχε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 2ας Φεβρουαρίου 2006, ο A. Echouikh, αφενός, υπελείποντο ακόμη διαβήματα στα οποία έπρεπε να προβεί ο ίδιος προκειμένου να δυνηθεί να τύχει της αιτηθείσας συντάξεως αναπηρίας και, αφετέρου, οι αρμόδιες αρχές δεν ήσαν διατεθειμένες να του καταβάλουν τόκους υπερημερίας, με αποτέλεσμα να μην έχει παραιτηθεί της προσφυγής του.

30 Ο πρόεδρος του αιτούντος δικαστηρίου προσέθεσε ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, η χορήγηση της οικείας συντάξεως είναι δεδομένη, λόγω της μεσολαβήσασας αποφάσεως εθνικού δικαστηρίου η οποία τυγχάνει εφαρμογής επί Τυνησίου υπηκόου και ουδόλως έχει ακυρώσει τύποις τις συναφείς κανονιστικές διατάξεις, τα υποβληθέντα ερωτήματα διατηρούν στο ακέραιο το ενδιαφέρον τους, ιδίως σχετικά με την εκτίμηση του πταίσματος, υπό το φως των επιταγών του κοινοτικού δικαίου, εκ της καθυστερήσεως των γαλλικών αρχών να ικανοποιήσουν την υποβληθείσα στις 28 Ιανουαρίου 2002 αίτηση του A. Echouikh για τη λήψη συντάξεως, με μόνη αιτιολογία ότι αυτός είναι μαροκινής ιθαγενείας, καθυστερήσεως η οποία δεν έχει θεραπευθεί έως σήμερα.

31 Επίσης, το tribunal départemental des pensions militaires του Morbihan αποφάσισε στις 2 Φεβρουαρίου 2006 να μην αποσύρει την αίτησή του περί εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως.

32 Συναφώς, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, κατά πάγια νομολογία, εναπόκειται αποκλειστικά στο εθνικό δικαστήριο που έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της μέλλουσας να εκδοθεί δικαστικής αποφάσεως να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες κάθε υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως προς έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 13ης Μαρτίου 2001, C-379/98, PreussenElektra, Συλλογή 2001, σ. I-2099, σκέψη 38, και της 12ης Ιουνίου 2003, C-112/00, Schmidberger, Συλλογή 2003, σ. I-5659, σκέψη 31).

33 Επομένως, ελλείψει στοιχείων εντός της δικογραφίας επιτρεπόντων να διαφανεί προδήλως ότι η αιτηθείσα από το εθνικό δικαστήριο ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή ότι το εγειρόμενο με την απόφαση περί παραπομπής ζήτημα είναι υποθετικής φύσεως, εναπόκειται στο Δικαστήριο να αποφανθεί επί των υποβληθέντων από το εν λόγω δικαστήριο ερωτημάτων.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

34 Σύμφωνα με το άρθρο 104, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, οσάκις η απάντηση σε υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα μπορεί να συναχθεί με σαφήνεια από τη νομολογία, το Δικαστήριο δύναται οποτεδήποτε, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη παραπέμπουσα στη συναφή νομολογία. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι τούτο ισχύει στα πλαίσια της υποθέσεως της κύριας δίκης.

35 Με τα επτά ερωτήματά του, τα οποία επιβάλλεται να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν τα άρθρα 40 έως 42 της Συμφωνίας Συνεργασίας, 64 και 65 Συμφωνίας Συνδέσεως, καθώς και τα άρθρα 12 ΕΚ και 14

της ΕΣΔΑ έχουν την έννοια ότι προσκρούει σ' αυτά η άρνηση του κράτους μέλους υποδοχής να χορηγήσει το πλεονέκτημα στρατιωτικής συντάξεως αναπηρίας σε Μαροκινό υπήκοο ο οποίος υπηρέτησε στο στρατό του οικείου κράτους και διαμένει στο έδαφός του για τον αποκλειστικό λόγο ότι ο ενδιαφερόμενος είναι μαροκινής ιθαγενείας.

36 Προκαταρκτικώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, ενόψει, αφενός, των διατάξεων του άρθρου 96 της Συμφωνίας Συνδέσεως, σύμφωνα με την οποία από την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος της, ήτοι από 1ης Μαρτίου 2000, η τελευταία αντικατέστησε τη Συμφωνία Συνεργασίας και, αφετέρου, ως εκ του γεγονότος ότι ο A. Echouikh υπέβαλε την αίτησή του για τη λήψη συντάξεως στις 28 Ιανουαρίου 2002, επί των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης δύναται να τύχει εφαρμογής ratione temporis μόνον η Συμφωνία Συνδέσεως.

37 Λαμβάνοντας υπόψη τη φύση της αιτηθείσας εν προκειμένω παροχής, προέχει η εξέταση των προϋποθέσεων εφαρμογής του άρθρου 65, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της ανωτέρω συμφωνίας.

38 Προκειμένου να δοθεί λυσιτελής απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, πρέπει να εξεταστεί, πρώτον, το ερώτημα αν ιδιώτης δύναται να επικαλεστεί ενώπιον εθνικού δικαστηρίου την ανωτέρω διάταξη της Συμφωνίας Συνδέσεως και, σε καταφατική περίπτωση, να προσδιοριστεί, σε δεύτερη φάση, το περιεχόμενο της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων που εξαγγέλλει η οικεία διάταξη.

Επί του άμεσου αποτελέσματος του άρθρου 65, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της Συμφωνίας Συνδέσεως

39 Συναφώς,, προέχει να υπομνηστεί ότι, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, το άρθρο 41, παράγραφος 1, της Συμφωνίας Συνεργασίας έχει άμεσο αποτέλεσμα, οπότε οι ιδιώτες επί των οποίων τυγχάνει εφαρμογής έχουν το δικαίωμα να το

επικαλούνται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων [βλ. αποφάσεις της 31ης Ιανουαρίου 1991, C-18/90, Kziber, Συλλογή 1991, σ. I-199, σκέψεις 15 έως 23· της 20ής Απριλίου 1994, C-58/93, Yousfi, Συλλογή 1994, σ. I-1353, σκέψεις 16 έως 19, και της 3ης Οκτωβρίου 1996, C-126/95, Hallouzi-Choho, Συλλογή 1996, σ. I-4807, σκέψεις 19 και 20· διατάξεις της 12ης Φεβρουαρίου 2003, C-23/02, Alami, Συλλογή 2003, σ. I-1399, σκέψη 22, και της 27ης Απριλίου 2004, C-358/02, Haddad, μη δημοσιευθείσα ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 26· βλ. επίσης, κατ' αναλογία, αποφάσεις της 5ης Απριλίου 1995, C-103/94, Krid, Συλλογή 1995, σ. I-719, σκέψεις 21 έως 24, και της 15ης Ιανουαρίου 1998, C-113/97, Babahenini, Συλλογή 1998, σ. I-183, σκέψεις 17 και 18, εκδοθείσες επ' αφορμή του άρθρου 39, παράγραφος 1, της Συμφωνίας Συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Αλγερίας, υπογραφείσας στο Αλγέρι στις 26 Απριλίου 1976 και εγκριθείσας εξ ονόματος της Κοινότητας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2210/78 του Συμβουλίου, της 26ης Σεπτεμβρίου 1978 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/010, σ. 3, στο εξής: Συμφωνία ΕΟΚ-Αλγερίας), διατάξεως η οποία έχει ταυτόσημη διατύπωση με εκείνη του άρθρου 41, παράγραφος 1].

40 Όπως επισήμανε ορθώς η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η ανωτέρω νομολογία μπορεί κάλλιστα να εφαρμοστεί και επί του άρθρου 65, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της Συμφωνίας Συνδέσεως, το οποίο έχει πανομοιότυπη διατύπωση με τις διατάξεις του άρθρου 41, παράγραφος 1, της Συμφωνίας Συνεργασίας, ενώ, άλλωστε, η Συμφωνία Συνδέσεως επιδιώκει στόχους αποτελούντες ευθεία προέκταση εκείνων επί των οποίων θεμελιώνεται η Συμφωνία Συνεργασίας.

41 Πρέπει να προστεθεί ότι, σύμφωνα με την υπομνησθείσα στη σκέψη 39 της παρούσας διατάξεως νομολογία, τα άρθρα 41, παράγραφος 1, της Συμφωνίας Συνεργασίας και 39, παράγραφος 1, της Συμφωνία ΕΟΚ-Αλγερίας, τα οποία προβλέπουν την απαγόρευση κάθε διακρίσεως λόγω ιθαγενείας στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως των Αλγερινών και Μαροκινών υπηκόων έναντι των υπηκόων του κράτους μέλους υποδοχής, έχουν άμεσο αποτέλεσμα παρά το γεγονός ότι το Συμβούλιο Συνεργασίας δεν εξέδωσε μέτρα εφαρμογής των άρθρων 42, παράγραφος 1, της Συμφωνίας Συνεργασίας και 40, παράγραφος 1, της Συμφωνίας ΕΟΚ-Αλγερίας περί της θέσεως σε εφαρμογή των εξαγγελλομένων αντίστοιχα στα άρθρα 41 και 39 των οικείων συμφωνιών αρχών (απόφαση της 4ης Μαΐου 1999, C-262/96, Sürül, Συλλογή 1999, σ. I-2685, σκέψη 66).

42 Για την ταυτότητα των λόγων, τα αυτά πρέπει να ισχύσουν για το άρθρο 65, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της Συμφωνίας Συνδέσεως, οπότε η μη έκδοση αποφάσεως εκ μέρους τους Συμβουλίου Συνδέσεως που συστάθηκε με την εν λόγω συμφωνία δυνάμει του άρθρου 67, παράγραφος 1, αυτής δεν ασκεί επιρροή.

Επί του περιεχομένου του άρθρου 65, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της Συμφωνίας Συνδέσεως

43 Προκειμένου να προσδιοριστεί το περιεχόμενο της εξαγγελλόμενης στο άρθρο 65, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της Συμφωνίας Συνδέσεως αρχής περί απαγορεύσεως των διακρίσεων, επιβάλλεται να εξακριβωθεί, αφενός, αν πρόσωπο που τελεί στην κατάσταση του A. Echouikh είναι «εργαζόμενος» κατά την ανωτέρω διάταξη και, αφετέρου, αν η στρατιωτική σύνταξη αναπηρίας όπως η επίδικη στα πλαίσια της κύριας δίκης εμπίπτει στο τομέα της «κοινωνικής ασφαλίσεως» κατά την έννοια της ιδίας διατάξεως.

44 Πρώτον, όσον αφορά το προσωπικό πεδίο εφαρμογής της οικείας διατάξεως, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η έννοια του «εργαζομένου», η οποία απαντά στο άρθρο 41, παράγραφος 1, της Συμφωνίας Συνεργασίας, καλύπτει συγχρόνως τους εν ενεργεία εργαζομένους και εκείνους οι οποίοι έχουν αποχωρήσει από την αγορά εργασίας μετά τη συμπλήρωση της απαιτούμενης ηλικίας για τη λήψη συντάξεως γήρατος ή λόγω επελεύσεως ενός των γενεσιουργών δικαιώματος λήψεως παροχών, δυνάμει άλλων κλάδων της κοινωνικής ασφαλίσεως, κινδύνων (βλ., ιδίως, προπαρατεθείσα απόφαση Kziber, σκέψη 27, και προπαρατεθείσα διάταξη Alami, σκέψη 27).

45 Δεδομένου ότι τα άρθρα 41, παράγραφος 1, της Συμφωνίας Συνεργασίας και 65, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της Συμφωνίας Συνδέσεως έχουν την ίδια διατύπωση, η ανωτέρω νομολογία μπορεί, κατ' αναλογία, να τύχει εφαρμογής και επί της δεύτερης αυτής διατάξεως.

46 Το γεγονός ότι ο A. Echouikh είχε παύσει να εργάζεται κατά την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεώς του για τη λήψη συντάξεως αναπηρίας δεν είναι τέτοιας φύσεως ώστε να αποκλείεται η υπαγωγή του στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής της εν λόγω διατάξεως.

47 Όσον αφορά το γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος εργάστηκε στον στρατό του κράτους μέλους υποδοχής, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι πρόσωπα που διανύουν περίοδο στρατιωτικής θητείας, υποχρεωτικής ή εθελοντικής, πρέπει να λογίζονται ως «εργαζόμενοι», ενόψει του δεσμού υποταγής που χαρακτηρίζει την εκπλήρωση των παρεχομένων υπηρεσιών τους προς το στράτευμα, έναντι των οποίων λαμβάνουν αμοιβή (βλ. υπό την έννοια αυτή, κατ' αναλογία, απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 1997, C-248/96, Grahame και Hollanders, Συλλογή 1997, σ. I-6407, σκέψεις 27 έως 33).

48 Υπό τις περιστάσεις αυτές, εφόσον δεν αμφισβητείται ότι ο A. Echouikh είναι Μαροκινός υπήκοος ο οποίος άσκησε μισθωτή δραστηριότητα στη Γαλλία, κράτος μέλους εντός του οποίου διαμένει, πρέπει να θεωρηθεί ως «εργαζόμενος» κατά την έννοια του άρθρου 65, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της Συμφωνίας Συνδέσεως.

49 Δεύτερον, όσον αφορά το υλικό πεδίο εφαρμογής της εξαγγελλόμενης στο άρθρο 65, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της Συμφωνίας Συνδέσεως αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το δεύτερο εδάφιο της ανωτέρω παραγράφου αφορά ρητώς τις παροχές αναπηρίας μεταξύ των κλάδων κοινωνικής ασφαλίσεως που εμπίπτουν στο οικείο άρθρο.

50 Επιπλέον, το Δικαστήριο έκρινε επανειλημμένως (προπαρατεθείσες αποφάσεις Kziber, σκέψη 25, Yousfi, σκέψη 24, και Hallouzi-Choho, σκέψη 25· προπαρατεθείσες διατάξεις Alami, σκέψη 23, και Haddad, σκέψη 27, καθώς και, κατ' αναλογία, προπαρατεθείσες αποφάσεις Krid, σκέψη 32, και Babahenini, σκέψη 26) ότι η έννοια «της κοινωνικής ασφαλίσεως» του άρθρου 41, παράγραφος 1, της Συμφωνίας Συνεργασίας πρέπει να θεωρηθεί ότι στοιχεί στην ταυτόσημη έννοια της κοινωνικής

ασφαλίσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς εργαζομένους και στις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως αυτός τροποποιήθηκε και αναθεωρήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 1408/71).

51 Για τους ίδιους με τους παραταθέντες στις σκέψεις 40 και 45 της παρούσας διατάξεως λόγους, η ανωτέρω νομολογία δύναται, κατ' αναλογία, να τύχει εφαρμογής και επί του άρθρου 65, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της Συμφωνίας Συνδέσεως.

52 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 απαριθμεί τους κλάδους της κοινωνικής ασφαλίσεως που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του, μεταξύ των οποίων καταλέγονται ρητώς, στην ανωτέρω παράγραφο 1, στοιχείο β', οι «παροχές αναπηρίας».

53 Επομένως, παροχές όπως η επίδικη της κύριας δίκης εμπίπτουν στο υλικό πεδίο εφαρμογής του άρθρου 65, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της Συμφωνίας Συνδέσεως.

54 Οι μνημονευόμενες από το αιτούν δικαστήριο περιστάσεις ότι η ασθένεια η οποία αποτέλεσε το κίνητρο για να υποβάλει ο A. Echouikh την αίτησή του για τη χορήγηση συντάξεως αναπηρίας εμφανίστηκε σε παλαιά χρονική περίοδο, ήτοι κατά τη διάρκεια των ετών 1949 έως 1964, και μάλιστα εκτός των εδαφικών ορίων του κράτους μέλους υποδοχής, δεν είναι ικανές να αναιρέσουν το συμπέρασμα αυτό. Πράγματι, αφενός, ως γνωστό, η ανωτέρω περίοδος ασκήσεως δραστηριο-

τήτων η οποία ελήφθη υπόψη για τον υπολογισμό της παροχής, περίοδος κατά τη διάρκεια της οποίας επισυνέβη η αιτιολογήσασα την ανωτέρω αίτηση ασθένεια, διανύθηκε με την παροχή υπηρεσιών στο ίδιο κράτος, το οποίο ήταν ο εργοδότης του ενδιαφερομένου, οπότε υφίστατο εν προκειμένω στενός δεσμός μεταξύ αυτού και του οικείου κράτους μέλους (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 30ής Μαρτίου 1993, C-282/91, De Wit, Συλλογή 1993, σ. I-1221, σκέψη 21). Αφετέρου, η εκδηλωθείσα κατά τη διάρκεια της ανωτέρω χρονικής περιόδου ασθένεια συνιστά κατάσταση γεννηθείσα πριν από την έναρξη της ισχύος της Συμφωνίας Συνδέσεως, τα μελλοντικά αποτελέσματα της οποίας, πάντως, όπως η δυνατότητα λήψεως στρατιωτικής συντάξεως αναπηρίας λόγω βλαβών που οφείλονται στην ανωτέρω ασθένεια, διέπονται από την οικεία συμφωνία και ειδικότερα από το άρθρο 65, παράγραφος 1, αυτής, από της ενάρξεως ισχύος της συμφωνίας, δεδομένου ότι η εφαρμογή της επί παρόμοιας αιτήσεως λήψεως συντάξεως δεν μπορεί να θεωρηθεί ως θίγουσα κατάσταση διαμορφωθείσα πριν από την έναρξη ισχύος (βλ. υπό την έννοια αυτή, κατ' αναλογία, απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2002, C-162/00, Pokrzeptowicz-Meyer, Συλλογή 2002, σ. I-1049, σκέψεις 49 έως 52).

55 Τέλος, κατά πάγια επίσης νομολογία, η καταγεγραμμένη στο άρθρο 41, παράγραφος 1, της συμφωνίας αρχή περί απουσίας κάθε διακρίσεως λόγω ιθαγενείας στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως των Μαροκινών διακινουμένων εργαζομένων και των συγκατοικούντων με αυτούς μελών της οικογενείας τους, σε σχέση με τους υπηκόους των κρατών μελών όπου απασχολούνται οι εργαζόμενοι αυτοί, σημαίνει ότι τα πρόσωπα στα οποία αναφέρεται η ανωτέρω διάταξη πρέπει να αντιμετωπίζονται σαν να ήσαν υπήκοοι των οικείων κρατών μελών (βλ., ιδίως, προπαρατεθείσα απόφαση Hallouzi-Choho, σκέψη 35, και προπαρατεθείσα διάταξη Alami, σκέψη 30).

56 Επομένως, η ανωτέρω αρχή σημαίνει ότι τα εμπίπτοντα στο πεδίο εφαρμογής της ανωτέρω διατάξεως της Συμφωνίας Συνεργασίας πρόσωπα έχουν τη δυνατότητα να αξιώνουν τις παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως υπό τους αυτούς όρους που ισχύουν για τους υπηκόους του κράτους μέλους υποδοχής, χωρίς η νομοθεσία του κράτους αυτού να δύναται να τους επιβάλλει πρόσθετες ή αυστηρότερες προϋποθέσεις από τις ισχύουσες για τους υπηκόους του κράτους μέλους (βλ., ιδίως, προπαρατεθείσα απόφαση Hallouzi-Choho, σκέψη 36, και προπαρατεθείσα διάταξη Alami, σκέψη 31, καθώς και, κατ' αναλογίαν, προπαρατεθείσες αποφάσεις Babahenini, σκέψη 29, και Sürül, σκέψη 97).

57 Έτσι, πρέπει να θεωρηθεί ως ασυμβίβαστη προς την ανωτέρω αρχή της υπαγορεύσεως των διακρίσεων η εφαρμογή επί των προσώπων στα οποία αναφέρεται το άρθρο 41, παράγραφος 1, της Συμφωνίας Συνεργασίας όχι μόνον της απαιτούμενης ιθαγένειας του οικείου κράτους μέλους, αλλά και οποιασδήποτε άλλης προϋποθέσεως η οποία δεν απαιτείται για τους ημεδαπούς (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Hallouzi-Choho, σκέψη 37, και προπαρατεθείσα διάταξη Alami, σκέψη 32, καθώς και, κατ' αναλογίαν, προπαρατεθείσα απόφαση Babahenini, σκέψη 30).

58 Για τους παρατιθέμενους στις σκέψεις 40, 45 και 51 της παρούσας διατάξεως λόγους, οι ίδιες σκέψεις δύνανται να τύχουν εφαρμογής, κατ' αναλογίαν, και επί του άρθρου 65, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της Συμφωνίας Συνδέσεως.

59 Εν προκειμένω, ως γνωστόν, η επίδικη στην κύρια δίκη εθνική κανονιστική ρύθμιση δεν επιτρέπει τη χορήγηση στρατιωτικής συντάξεως αναπηρίας σε Μαροκινό υπήκοο απλώς και μόνο λόγω της ιθαγενείας του αιτούντος.

60 Επομένως, παρόμοια κανονιστική ρύθμιση παρίσταται ασυμβίβαστη με την εξαγγελλόμενη στο άρθρο 65, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της Συμφωνίας Συνδέσεως αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων. Πράγματι, όπως προκύπτει από την ανωτέρω αρχή, Μαροκινός υπήκοος ο οποίος εργάστηκε στο στρατό του κράτους μέλους υποδοχής, στο έδαφος του οποίου διαμένει, και πληροί με τον τρόπο αυτό όλες τις απαιτούμενες προϋποθέσεις, πλην εκείνης που αφορά την ιθαγένεια, προκειμένου να τύχει παροχής όπως η επίδικη στα πλαίσια της κύριας δίκης, δεν μπορεί να στερείται του πλεονεκτήματος αυτού λόγω αποκλειστικά και μόνον της ιθαγενείας του (βλ., κατ' αναλογίαν, ιδίως, προπαρατεθείσες αποφάσεις Krid, σκέψη 40, και Babahenini, σκέψη 31).

61 Υπό το φως των προεκτεθεισών σκέψεων, παρέλκει η απόφανση επί των λοιπών πτυχών των προδικαστικών ερωτημάτων.

62 Κατ' αρχάς, αφ' ης στιγμής Μαροκινός υπήκοος όπως ο A. Echouikh μπορεί να επικαλεστεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων το άρθρο 65, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της Συμφωνίας Συνδέσεως προκειμένου να αποκλειστεί η εφαρμογή των αντιθέτων κανόνων του εσωτερικού δικαίου, δεν απαιτείται πλέον η ερμηνεία του άρθρου 64 της ίδιας συμφωνίας.

63 Ακολούθως, το άρθρο 12 ΕΚ, το οποίο καθιερώνει τη γενική αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας, επιδέχεται αυτοτελούς εφαρμογής μόνο σε καταστάσεις διεπόμενες από το κοινοτικό δίκαιο για τις οποίες τούτο δεν προβλέπει ειδικούς κανόνες περί απαγορεύσεως των διακρίσεων (βλ., υπό την έννοια αυτή, ιδίως, προπαρατεθείσα απόφαση Sürül, σκέψη 64· απόφαση της 26ης Ιουνίου 2003, C-422/01, Skandia και Ramstedt, Συλλογή 2003, σ. I-6817, σκέψη 61, και απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2006, C-185/04, Öberg, Συλλογή 2006, σ. I-1453, σκέψη 25). Η ανωτέρω γενική αρχή ευρίσκει ειδική έκφραση, όσον αφορά τον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως, ιδίως στο άρθρο 65 της Συμφωνίας Συνδέσεως.

64 Τέλος, κατά πάγια νομολογία (βλ., ιδίως, προπαρατεθείσα απόφαση Schmidberger, σκέψεις 71 έως 73 καθώς και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία), τα θεμελιώδη δικαιώματα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των γενικών αρχών του δικαίου των οποίων το Δικαστήριο διασφαλίζει την τήρηση, τούτο δε εμπνέεται συναφώς από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών καθώς και από τις ενδείξεις που παρέχουν οι αφορώσες την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου διεθνείς πράξεις, για τις οποίες τα κράτη μέλη συνεργάστηκαν ή στις οποίες προσχώρησαν, της ΕΣΔΑ ενέχουσας στη συγκεκριμένη αλληλουχία ιδιαίτερη σημασία. Οι αρχές που συνήχθησαν με την ανωτέρω νομολογία επαναβεβαιώθηκαν με το προοίμιο της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξεως, ακολούθως δε με το άρθρο ΣΤ, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΕ. Εξ αυτού έπεται ότι εντός της Κοινότητας δεν μπορούν να γίνονται δεκτά μέτρα ασυμβίβαστα προς τον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως αυτά αναγνωρίζονται και κατοχυρώνονται.

65 Πάντως, αρκεί η υπόμνηση συναφώς ότι η ερμηνεία που αποδίδεται με την παρούσα διάταξη στο άρθρο 65, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της Συμφωνίας Συνδέσεως συνάδει προς τις επιταγές των άρθρων 14 της ΕΣΔΑ και 1 του πρόσθετου πρωτοκόλλου, όπως αυτά ερμηνεύθηκαν ιδίως από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου με την απόφασή του Gaygusuz κατά Αυστρίας της 16ης Σεπτεμβρίου 1996 (*Recueil des arrêts et décisions* 1996-IV, σ. 1129), οπότε το Δικαστήριο παρέχει στο αιτούν δικαστήριο όλα τα αναγκαία ερμηνευτικά στοιχεία για την εκ μέρους του δευτέρου εκτίμηση του κατά πόσον συνάδει με τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως αυτά κατοχυρώνονται με την ΕΣΔΑ, την τήρηση των οποίων διασφαλίζει το Δικαστήριο, η επίδικη εθνική ρύθμιση.

66 Υπό το φως του συνόλου των προηγηθεισών σκέψεων, επί των υποβληθέντων ερωτημάτων πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 65, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της Συμφωνίας Συνδέσεως έχει την έννοια ότι προσκρούει σ' αυτό η άρνηση του κράτους μέλους υποδοχής να παράσχει το πλεονέκτημα στρατιωτικής συντάξεως αναπηρίας σε Μαροκινό υπήκοο ο οποίος υπηρέτησε στον στρατό του οικείου κράτους και διαμένει στο έδαφός του για τον μοναδικό λόγο ότι ο ενδιαφερόμενος είναι μαροκινής ιθαγενείας.

Επί των δικαστικών εξόδων

67 Δεδομένου ότι η διαδικασία ενέχει, ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης, τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν προκειμένου να υποβάλουν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο έτεροι των ανωτέρω διάδικοι, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα), αποφαίνεται:

Το άρθρο 65, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της Ευρωμεσογειακής Συμφωνίας Συνδέσεως μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών μελών τους, αφενός, και του Βασιλείου του Μαρόκου, αφετέρου, η οποία υπογράφηκε στις Βρυξέλλες στις 26 Φεβρουαρίου 1996 και εγκρίθηκε εξ ονόματος των Κοινοτήτων με την απόφαση 2000/204/ΕΚ, ΕΚΑΧ του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 24ης Ιανουαρίου 2000, έχει την έννοια ότι προσκρούει σ' αυτό η άρνηση του κράτους μέλους υποδοχής να παράσχει το πλεονέκτημα στρατιωτικής συντάξεως αναπηρίας σε Μαροκινό υπήκοο ο οποίος υπηρέτησε στον στρατό του οικείου κράτους και διαμένει στο έδαφός του για τον μοναδικό λόγο ότι ο ενδιαφερόμενος είναι μαροκινής ιθαγενείας.

(υπογραφές)